

Zwemlesaanbod 2015 – cijfers en ervaringen van zwemlesaanbieders

Harold van der Werff
Vera van Es

Zwemlesaanbod 2015 – cijfers en ervaringen van zwemlesaanbieders

in opdracht van Nationaal Platform Zwembaden | NRZ

**Harold van der Werff
Vera van Es**

Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

*Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
+31 (0)30 721 02 20 | www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl | [@mulierinstituut](https://www.instagram.com/mulierinstituut)*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Leeswijzer	8
2.	Zwemlesaanbod anno 2015	9
2.1	Aanbod zwemdiploma's	9
2.2	Doorstroom en lesduur	9
2.3	Turbocursus	11
3.	Conclusies	13

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Nederland kent een lange traditie van zwemles geven¹. Die traditie voert terug tot vrijwillige initiatieven eind negentiende eeuw. In de twintigste eeuw raakte ook de rijksoverheid hierbij betrokken, in de vorm van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen ('schoolzwemmen'). Anno 2016 wordt zwemles gegeven door zwemverenigingen, zwembaden en particuliere zwemscholen. Nog steeds zijn er scholen, zeker in de grote steden, die vormen van schoolzwemmen aanbieden, veelal met steun van gemeenten. Die traditie heeft ertoe geleid dat de meeste Nederlandse kinderen over tenminste een 'A'-diploma beschikken en velen ook over de diploma's 'B' en 'C'. Zwemles behoort tot het culturele erfgoed van ons land. Nieuwe plannen ten aanzien van zwemlessen roepen steevast veel discussie op.

Dit gezegde zijnde, moet ook worden geconstateerd dat er over de praktijk van het zwemles geven niet heel veel gegevens zijn verzameld. Voor zover er al gegevens worden verzameld over het zwemonderwijs, dan betreft dat veelal het diplomabezit onder kinderen, de mate waarin er nog schoolzwemmen wordt gegeven, of de mening van kinderen en ouders over de zwemles².

In dit rapport leveren we een bescheiden bijdrage aan het invullen van dit kennishiaat. Aan aanbieders van zwemlessen zijn middels een 'webenquete' vragen voorgelegd over hun praktijk, als onderdeel van de evaluatie van de 'BREZ', de 'Evaluatie Bepalingen, Richtlijnen en Examenprogramma's Zwemdiploma's (BREZ)'. De vragenlijst is samengesteld door Mulier Instituut en Nationaal Platform Zwembaden | NRZ. NPZ|NRZ heeft de vragenlijst geprogrammeerd en uitgezet. Naar alle door het NPZ|NRZ erkende of gelicentieerde zwemlesaanbieders is een uitnodiging gestuurd om de vragenlijst in te vullen. Andere zwemlesaanbieders zijn niet benaderd. Elke zwemlesaanbieder die het Zwem-ABC aanbiedt, is gevraagd om de vragenlijst door een leidinggevende en door een zwemonderwijzer in te laten vullen. Aan leidinggevendenden zijn extra vragen voorgelegd over de zwemlessen die zij aanbieden.

De vragenlijst kon worden ingevuld in de periode van 29 september tot en met 19 oktober 2015. In totaal zijn 730 volledig ingevulde vragenlijsten verkregen (respons 32%). In tabel 1.1 is een overzicht gegeven van de responsgroep en de populatie van zwemlesaanbieders. Te zien is dat de groep responderende zwemlesaanbieders een goede afspiegeling vormt van de totale groep van zwemlesaanbieders. De zwemlesaanbieders met een omzet minder dan 300 euro en zwemonderwijzers zijn enigszins ondervertegenwoordigd. Om te zorgen dat de uitkomsten van de responsgroep representatief zijn voor de totale populatie, zijn de antwoorden gewogen. Met de weegfactor is de responsgroep op de in tabel 1.1 opgenomen achtergrondkenmerken een exacte afspiegeling van de populatie.

¹ Voor meer informatie, zie Van der Werff, H. en K. Breedveld (2013). Zwemmen in Nederland. Utrecht: Mulier Instituut.

² Zie noot 1 voor een overzicht van deze gegevens.

Tabel 1.1. Representativiteit (in procenten)

		Responsgroep (ongewogen) n=730	Populatie N=1.140
Zwemlesaanbieder	Gelicentieerd	8	5
	Erkend	92	95
Type zwemlesaanbieder	Zwembad	42	41
	Zwemschool	29	31
	Vereniging	28	26
	Overig	1	3
Omzet in klassen	Minder dan 300 euro	33	42
	300 tot 1.000 euro	32	29
	1.000 euro of meer	34	30
Landsdeel	Noord	10	13
	Oost	21	20
	West	42	39
	Zuid	26	24
	Buitenland	1	2
Stedelijkheid	Matig tot zeer stedelijk	57	56
	Weinig en niet stedelijk	43	44
Functie	Leidinggevende	65	50
	Zwemonderwijzer	35	50

- Gegevens populatie: Nationaal Platform Zwembaden | NRZ 2015

Gezien de omvang van de deelgroepen zijn ook kleine verschillen al snel statistisch significant. Bij uitkomsten in percentages worden alleen in het oog springende verschillen genoemd.

1.2 Leeswijzer

In dit verslag rapporteren we alleen over de vragen ten aanzien van het zwemonderwijs, zoals de ondervraagde zwemlesaanbieders daar tegenaan kijken. Het merendeel van de vragen in de vragenlijst betrof vragen ten aanzien van de vormgeving van de herziening van de BREZ (uitgangspunten eindtermen, organisatie van het diploma zwemmen, toezicht op het diplomazwemmen, bepalingen ten aanzien van het diplomazwemmen en hoe zwemlesaanbieders op een drietal punten kijken naar Nationaal Platform Zwembaden | NRZ). Hierover is separaat gerapporteerd³.

³ Zie Van der Werff, H, en V. van Es (2016). 'Evaluatie Bepalingen, Richtlijnen en Examenprogramma's Zwemdiploma's (BREZ)'. Utrecht: Mulier Instituut.

2. Zwemlesaanbod anno 2015

2.1 Aanbod zwemdiploma's

Bijna alle ondervraagde zwemlesaanbieders verzorgen het complete Zwem-ABC. Voor leerlingen die door een (tijdelijke) beperking een of meer examenonderdelen niet kunnen uitoefenen of die door omstandigheden meer tijd nodig hebben om een zwemdiploma te halen, is er de mogelijkheid een zwemcertificaat te halen. Twee derde van de zwemlesaanbieders biedt lessen aan die met een certificaat worden afgerond. De meeste zwemlesaanbieders die voor een deelcertificaat laten afzwemmen, doen dat in ieder geval voor zwemcertificaat A.

Tabel 2.1 Aanbod van zwemlessen (in procenten, n=367)

	Diploma's	Certificaten
A	97	61
B	98	40
C	96	28
Geen	1	35

- 71 procent van de zwembaden biedt naast de diploma's ook certificaten aan. Dat is meer dan bij zwemscholen (62%) en zwemverenigingen (54%). De verschillen zijn het grootst als het gaat om Zwemcertificaat A. Bij B en C zijn de verschillen gering.

Aan de zwemlesaanbieders die niet het gehele Zwem-ABC aanbieden (n=23), is gevraagd waarom ze dat niet doen. Ruim een kwart zegt dat ze te weinig zwemwater ter beschikking hebben en een op de vijf geeft aan dat naar bepaalde diploma's te weinig vraag is. Een gebrek aan zwemonderwijzers wordt slechts door één zwemlesaanbieder genoemd. Bij de categorie 'anders' (15x) worden twee redenen voor het niet aanbieden van het gehele Zwem-ABC regelmatig genoemd: afspraak met andere aanbieders/zwembad/gemeente (4x) en het zijn van een zwemvereniging of reddingsbrigade waar een ander vervolg op zwemlessen bij hoort (4x).

Een bijzondere vorm van zwemlessen wordt gevormd door het schoolzwemmen. In steeds meer gemeenten verdwijnt het zwemonderwijs via de school. 29 procent van de zwemlesaanbieders verzorgt momenteel nog lessen voor het schoolzwemmen.

- In ruim de helft van de zwembaden die zwemlessen verzorgen, wordt schoolzwemmen gegeven. Van de zwemscholen verzorgt 6 procent schoolzwemmen. Verenigingen (1%) worden niet of nauwelijks bij het schoolzwemmen betrokken.

2.2 Doorstroom en lesduur

Aan de zwemlesaanbieders is verder gevraagd hoeveel procent van de kinderen na het behalen van het ene diploma doorgaat om het volgende diploma te halen. De doorstroom van diploma A naar B bedraagt volgens de zwemlesaanbieders gemiddeld 86 procent. De doorstroom van B naar C ligt met 39 procent aanmerkelijk lager. Bij de zwemlesaanbieders die het gehele Zwem-ABC aanbieden, stroomt gemiddeld 35 procent van de kinderen door van A naar C.

- Bij zwembaden is de doorstroom van A naar B 84 procent en van B naar C 37 procent. Bij zwemscholen is dat 90 procent en 39 procent. Bij zwemverenigingen is de doorstroom naar B 82 procent en naar C 49 procent.
- Bij kleine zwemlesaanbieders (48%) ligt de doorstroom van B naar C hoger dan bij middelgrote (39%) en grote zwemlesaanbieders (32%).

Kinderen hebben gemiddeld 51 klokuren nodig om diploma A te behalen. Voor diploma B is dat 16 klokuren en voor diploma C 17 klokuren. Voor het totale Zwem-ABC is een kind gemiddeld 84 klokuren bezig. In tabel 3.2 is ook de mediaan (de middelste waarde in een op volgorde gezette reeks) gepresenteerd. Hierbij hebben extreme antwoorden minder invloed op het rekenkundig gemiddelde. De mediaan ligt iets lager dan het gemiddeld aantal klokuren. Tevens is gekeken waar de grenzen van de laagste tien procent en de hoogste tien procent liggen. Het is te zien dat in het aantal uren dat benodigd is om een diploma te halen een behoorlijke spreiding is.

Tabel 2.2 Aantal klokuren om het Zwem-ABC af te ronden

	Gemiddeld	Mediaan	Middelste 80%	n=
Zwemdiploma A	51	48	34 tot 65 uren	361
Zwemdiploma B	16	12	11 tot 30 uren	362
Zwemdiploma C	17	12	14 tot 25 uren	357
Totaal	84	73	50 tot 120 uren	372

- Het aantal benodigde klokuren voor het behalen van zwemdiploma A verschilt niet veel naar type zwemlesaanbieder. Bij B en C zijn er wel enige verschillen. Bij zwembaden hebben kinderen voor B en C 13 uur en 15 uur nodig. Dat is min of meer hetzelfde bij zwemscholen (15 en 16 uren). Bij zwemverenigingen hebben de kinderen gemiddeld 24 klokuren nodig voor diploma B en 23 voor diploma C.
- Naar omvang van de zwemlesaanbieder zijn geen verschillen in het benodigde aantal klokuren voor het halen van het zwemdiploma A. Voor B en C geldt dat kinderen die lessen volgen bij een kleine zwemlesaanbieder meer lessen nodig hebben (20 uren voor A en 20 uren voor B) dan kinderen die zwemlessen hebben bij middelgrote (14 en 15 uren) of grote zwemlesaanbieders (13 en 15 uren).

Kinderen die zwemles volgen, hebben in de meeste gevallen één zwemles per week. Ongeveer een op zes kinderen volgt twee lessen per week en enkele leerlingen zwemt zelfs drie keer per week. Bij een aantal zwemlesaanbieders kan dit ook wisselen per pakket dat wordt aangeboden. De zwemlesfrequentie bij diploma A ligt net wat hoger als bij diploma B en C. Er is geen samenhang tussen het aantal lessen dat een kind per week volgt en het aantal klokuren dat nodig is om een diploma te behalen.

Tabel 2.3 Aantal zwemlessen dat een kind gemiddeld per week volgt (in procenten, n=366)

Zwemdiploma	Minder vaak dan 1x per week	1x per week	2x per week	3x per week of vaker	Dat wisselt per kind, per pakket	Totaal
A	1	65	17	9	9	100
B	1	73	19	2	6	100
C	1	76	16	2	5	100

- Voor diploma A geldt het volgende: bij driekwart van de zwemverenigingen volgt een kind één keer per week zwemles en in nagenoeg alle andere gevallen is dat twee keer per week. Bij twee derde van de zwemscholen (68%) volgen kinderen één les per week en bij zwembaden is dat ruim de helft (57%). Bij de andere zwemlesaanbieders komt dat niet voor. Iets vergelijkbaars geldt ook voor zwemdiploma B en C, maar daar zijn de verschillen tussen de zwemlesaanbieders kleiner. Alleen bij zwembaden kunnen kinderen drie keer per week zwemlessen volgen.

Vervolgens is gevraagd op welke leeftijd een kind met zwemlessen voor diploma A begint. Slechts een klein deel begint op een leeftijd van drie jaar. Ruim een derde begint op een leeftijd van vier jaar en bijna de helft begint als ze vijf jaar zijn. Ongeveer een op de zes kinderen is zes jaar of ouder als ze met zwemlessen beginnen.

Tabel 2.4 Leeftijd waarop een kind begint met zwemlessen voor diploma A (n=365)

	In %
3 jaar of jonger	1
4 jaar	37
5 jaar	45
6 jaar of ouder	17
Totaal	100

Vervolgens is gevraagd op welke leeftijd een kind gemiddeld een bepaald zwemdiploma haalt. Vier van de vijf behalen het diploma A als ze vijf of zes jaar oud zijn. Bij diploma B is driekwart vijf of zes jaar en een kwart is dan zeven jaar of ouder. Bij diploma C ligt de leeftijd waarop het diploma wordt behaald aanmerkelijk hoger. Ruim veertig procent is zes jaar en bijna net zo veel kinderen zijn zeven jaar of ouder.

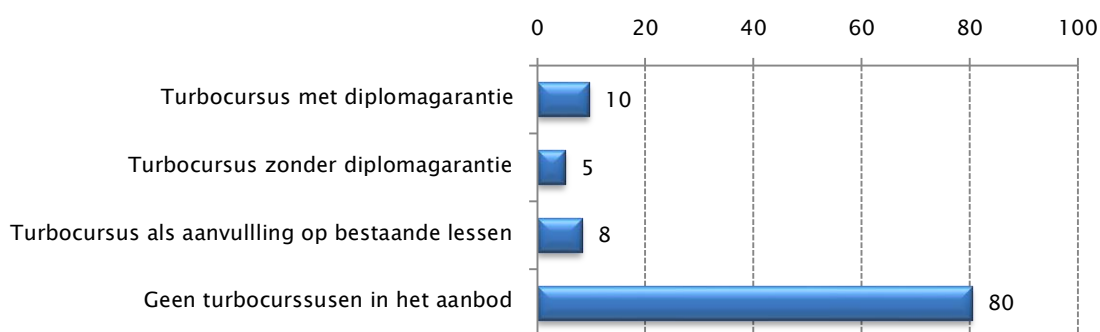
Tabel 2.5 Leeftijd waarop een kind een bepaald diploma haalt (in procenten, n=359)

	Diploma A	Diploma B	Diploma C
4 jaar of jonger	7	3	2
5 jaar	43	29	17
6 jaar	37	44	41
7 jaar of ouder	14	24	39
Totaal	100	100	100

2.3 Turbocursus

De tijd dat een kind bezig is om zijn diploma te halen, is voor sommige ouders aanleiding om het kind een turbocursus te laten volgen. Een op de vijf zwemlesaanbieders biedt dergelijke cursussen aan. In totaal biedt tien procent een turbocursus aan met diplomagarantie. Eveneens tien procent biedt een turbocursus aan als aanvulling op het bestaande pakket van zwemlessen.

Figuur 2.1 Aanbieden van turbocursussen (in procenten, n=397)

- Een kwart van de zwembaden (25%) en zwemscholen (24%) biedt turbocursussen aan. Bij zwemverenigingen is het hoogst uitzonderlijk dat een turbocursus wordt aangeboden.

Twee derde van de zwemlesaanbieders meent dat kinderen na afronding van een turbocursus niet voldoende zwemveilig zijn. Elf procent denkt van wel. Bijna een kwart denkt dat een kind met een turbocursus zwemveilig kan worden, mits aan een of meer voorwaarden wordt voldaan. De meest genoemde voorwaarde is dat het kind na het afronden van de turbolessen regelmatig blijft zwemmen, zelfstandig of in een vervolgcursus (27x). Daarnaast worden de volgende voorwaarden/punten regelmatig genoemd: de duur/vorm/kwaliteit van de opleiding (18x), de leeftijd van het kind (14x), het startniveau/hoe ver een kind is in het traject/of het om een aanvulling of om een volledige opleiding gaat (13x), of het kind voldoet aan de (diploma)eisen/het al dan niet bieden van afzwemgarantie (7x), de capaciteiten/eigenschappen van het kind (7x) en om welk diploma het gaat (4x).

Van de aanbieders die turbolessen geven, zegt 47 procent dat kinderen na het afronden van een turbocursus voldoende zwemveilig zijn, 37 procent denkt dat dit het geval is onder bepaalde voorwaarden en 17 procent denkt dat een kind daarna niet voldoende zwemveilig is. Zwemlesaanbieders die geen turbocursussen aanbieden, denken daar geheel anders over. Slechts één procent denkt dat een kind na een turbocursus voldoende veilig is, 18 procent meent dat het kind onder bepaalde voorwaarden voldoende zwemveilig is en maar liefst 81 procent heeft geen vertrouwen in de zwemvaardigheid van een kind na een dergelijke cursus.

3. Conclusies

De uitkomsten bevestigen voor een belangrijk deel de geluiden over zwemles die de ronde doen. De meeste kinderen beginnen op hun vierde of vijfde met zwemles, en zijn vijf of zes als ze hun 'A' diploma halen en een jaar ouder als ze hun vervolgdiplooma's halen. De meeste kinderen volgen eens in de week zwemles, een deel doet dit twee keer in de week. De lesduur voor het totale Zwem-ABC is gemiddeld 84 uur, waarvan 51 uur voor 'A', 16 uur voor 'B', en 17 uur voor 'C'. 80% van de kinderen haalt het diploma in tussen de 50 en 120 uur. Een op de vijf ondervraagden biedt ook turbo-cursussen aan. De meningen hierover zijn verdeeld. Tweederde van de zwemlesaanbieders is van mening dat kinderen na afronding van de turbo-cursus niet voldoende zwemveilig is. Regelmatig blijven zwemmen wordt als belangrijkste aanbeveling genoemd.

De cijfers zoals hier gepresenteerd zijn niet vergeleken met andere cijfers die in omloop zijn, afkomstig uit andere bronnen. Het valt aan te bevelen om die vergelijking wel te maken, zodat er meer gevoel ontstaat bij de waarde en betekenis van de hier gepresenteerde en van andere cijfers.

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl